

Akavan *ilmasto- linjaukset*

Akava

Sisällys

Tutkimus ja tieto ohjaavat ilmastotavoitteita	1
1 Ilmastopolitiikan tavoitteet	2
2 Euroopan unionin ilmastopolitiikka	4
3 Suomen ilmastopolitiikka	6
4 Ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuus	10
5 Innovaatiot ilmastomuutoksen torjunnassa	12
6 Verotus ja yritystuet ilmastopolitiikassa	14
7 Kehitysyhteistyö ilmastopolitiikan tukena	15

Tutkimus ja tieto ohjaavat ilmastotavoitteita

Ilmastonmuutoksen hillitseminen on elämän kannalta välttämätöntä. Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa keskeisesti maapallon elinkelpoisuuteen. Ilmastonmuutoksen vaikutukset vaihtelevat alueittain. Ilmaston lämpenemisestä aiheutuva elinolosuhteiden heikentyminen vähentää merkittävästi ihmisten toimeentulomahdollisuuksia ja voi kasvattaa ilmastopakolaisten määrää jopa satoihin miljooniin. Ilmaston lämpenemisellä on huomattavia inhimillisiä sekä yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Tietomme ilmastonmuutoksesta ja sen torjumisesta perustuu tieteelliseen tutkimukseen. Suomi on edelläkävijä ilmastonmuutoksen ratkaisemiseen liittyvässä osaamisessa sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa. Tutkimus ja tutkittu tieto ohjaavat ilmastotavoitteita ja -toimenpiteitä. Suomen on kestävä ja oikeudenmukaisen ilmasto-
politiikan myötä siirryttävä hiilineutraaliin yhteiskuntaan, jossa ihmisillä on mahdollisuuksia elinkeinojen ja ammattien harjoittamiseen. Suomalaisille yrityksille on luotava edellytyksiä kehittää tuotteita ja palveluita, joille on kansainvälistä kysyntää.

ILMASTONMUUTOS

- Ilmastonmuutoksella tarkoitetaan ilmaston lämpenemistä, joka johtuu kasvihuonekaasupäästöjen voimakkaasta lisääntymisestä ilmakehässä. Kasvihuonekaasupäästöt ovat mm. hiilidioksidi, metaani ja typpioksiduuli.
- Merkittävä osa kasvihuonekaasupäästöistä aiheutuu fossiilisten polttoaineiden käyttämisestä vapautuvasta hiilidioksidista.
- Globaalit kasvihuonekaasupäästöt olivat v. 2017 yhteensä noin 53,5 miljardia hiilidioksidiekvivalenttonnia.
- Suomen kasvihuonekaasupäästöt ovat noin 56,1 miljoonaa tonnia vuosittain. Suomalaisten päästöt asukasta kohden ovat merkittävästi muiden maiden asukaskohtaisia päästöjä suuremmat.
- Ilmastonmuutoksen torjumiseksi on päästävä globaalisti hiilineutraaliuuteen ja nettonegatiivisuuteen.

Ilmastopolitiikan tavoitteet

Pariisin ilmastopöytäkirjassa määritellään globaalin ilmastopolitiikan tavoitteet. Ilmastopöytäkirjan keskeisin tavoite on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahdessa asteessa suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkiä toimiin, joilla lämpeneminen voitaisiin rajata alle 1,5 asteeseen. Akavan tavoitteena on, että maapallo säilyy elinkelpoisena tuleville sukupolville. Ilmastopolitiikan päätavoitetta on pyrittävä ratkaisemaan erityisesti kansainvälisellä tasolla.

Maapallon keskilämpötilan nousun rajoittaminen vuosisadan loppuun mennessä 1,5 asteeseen edellyttää hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin IPCC:n mukaan päästöjen vähentämistä siten, että nettonollapäästöissä ollaan globaalisti vuoteen 2050 mennessä. Akava pitää tärkeänä, että Suomi ja EU tekevät politiikkaa, jolla ilmaston lämpeneminen voidaan rajata Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteiden mukaisesti.

Suomi on asettanut vuonna 2015 voimaan tullessa ilmastolaissa pitkän aikavälin kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteeksi vähintään 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoden 1990 päästötasoon¹. Joulukuussa 2018 kahdeksan eduskuntapuoluetta julkistivat yhteisen ilmastopoliittisen kannanoton², jossa esitettiin nykyisten ilmastotavoitteiden kiristämistä. Ilmastolain nojalla valtioneuvosto nimittää Suomen ilmastopaneelin, jolla on merkittävä asema tieteen ja politiikan välisessä vuoropuhelussa. Akava haluaa olla tekemässä uudenlaista ilmastopolitiikkaa, johon liittyvillä toimenpiteillä ilmaston lämpeneminen voidaan rajoittaa 1,5 asteeseen. Akava haluaa, että ilmastolaki uudistetaan vastaamaan nykyistä laajemmin ilmastomuutoksen hillitsemisen ja sopeutumisen tavoitteisiin.

Euroopan unionin komissio on valmistelemassa uutta pitkän aikavälin ilmastostrategiaa. Komissio on esittänyt jäsenvaltioille hiilineutraaliustavoitteen asettamista vuoteen 2050. Akava uskoo, että Suomi on tarkennettava ilmastopoliittisia tavoitteitaan, jotta voimme edellyttää EU:n toimivan suunnannäyttäjänä globaalissa ilmastopolitiikassa. Käytännössä

tämä tarkoittaa, että Suomen osalta hiilineutraalius olisi saavutettava viimeistään vuonna 2040.

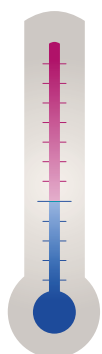
Ilmastopolitiikassa on pyrittävä ennen kaikkea päästöjen vähentämiseen ja hiilinielujen kasvattamiseen. Päästökauppajärjestelmän toiminnan tehostamisen ja laajentamisen lisäksi ilmastopoliittiset tavoitteet on ulotettava rakentamiseen, kiinteistöihin, liikenteeseen, maa- ja metsätalouteen sekä maankäyttöön. Päästöjen vähentämisessä kiertotaloudella on tärkeä rooli. Luonnonvarojen käyttöönotto ja teollinen tuotanto aiheuttavat suuren osan päästöistä ja kuitenkin vain pieni osa luonnonvaroista säilyy materiaalikierrossa. Tavoitteiden toteuttamiseksi meidän on lisättävä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa ja edistettävä teknologian kehittämistä.

Ilmastopolitiikassa on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota myös ilmastomuutokseen sopeutumiseen. IPCC:n raportti osoitti, että ilmastomuutos on edennyt jo niin pitkälle, että myös sopeutumiseen liittyvillä keinoilla alkaa olla kiire. Ilmastomuutokseen sopeutumista on edistettävä globaalisti erityisesti kehitysmaissa ja kehittyvissä maissa, joiden osalta sopeutuminen tarkoittaa välittömien elinolosuhteiden turvaamista. Suomen osalta ilmastomuutokseen sopeutumisesta meidän on luotava toimintamalleja esimerkiksi rakennettujen alueiden suojaamiseen, sekä maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseen.

Suunnitelmallisen ja kestävästä ilmastopolitiikan avulla Suomessa voidaan tehdä ratkaisuja, joilla globaalit ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa. Ilmastopolitiikka onnistuu, kun kansalaiset kokevat ilmasto-

politiikan olevan oikeudenmukaista ja heille luodaan mahdollisuus osallistua tehtävien linjausten valmisteluun ja toteutukseen. Eri sukupolvien mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua ilmastotyöhön voidaan edistää sukupolviorientoituneella oikeudenmukaisuudella. Akava haluaa, että suomalaisilla on mahdollisuus olla mukana ilmastomuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa. On tärkeää, että palkansaajat otetaan mukaan kaikkiin ilmastopolitiikan suunnitteluun ja seurantaan liittyviin politiikkatoimiin.

1,5°

**Ilmaston lämpeneminen tulisi
rajata alle 1,5 asteeseen.**

Akavan ilmastopoliittiset tavoitteet

1. Ilmaston lämpeneminen on rajoitettava 1,5 asteeseen vuoteen 2050 mennessä. Suomen ilmastolaki on uudistettava vastaamaan uusia ilmastotavoitteita.
2. EU:n on kiristettävä tavoitteitaan niin, että hiilineutraalius saavutetaan selvästi ennen vuotta 2050.
3. Suomen osalta hiilineutraalius on saavutettava viimeistään vuonna 2040.
4. Suomesta on tehtävä maailman ilmastoälykkäin maa ja johtava ilmastomuutoksen torjuntaan liittyvien ratkaisujen kehittäjä.
5. Kaikki suomalaiset on saatava osallistumaan ilmaston hyväksi tehtävään työhön.

Euroopan unionin ilmastopolitiikka

Euroopan unioni linjasi päästövähennystavoitteensa valmistautuessaan Pariisin sopimusneuvotteluihin vuonna 2014. Eurooppa-neuvosto hyväksyi tällöin EU:n kasvihuonekaasupäästöjen sitovaksi vähennystavoitteeksi vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi EU:ssa päästökauppajärjestelmään kuuluvilla aloilla toteutetaan 43 prosentin vähennys ja muilla kuin päästökauppajärjestelmään kuuluvilla, eli ns. taakanjakosektoriin kuuluvilla aloilla toteutetaan 30 prosentin vähennys vuoden 2005 tasoon verrattuna.³ EU:n ilmastopolitiikassa maankäyttösektorin tavoitteilla on merkittävä vaikutus Suomen ilmastopolitiikan tavoitteille ja toteuttamiselle.

EU:N PÄÄSTÖVÄHENNYSTAVOITTEIDEN TIUKENTAMINEN

Akavan mielestä EU:n pitkän aikavälin tavoitteen on oltava, että EU saavuttaa hiilineutraaliuden selvästi ennen vuotta 2050. Tämä edellyttää päästökauppajärjestelmässä vähennystavoitteiden uudistamista vuosille 2021–2030, jotta kiristynyt vähennystaakka jakautuu tasaisemmin jäljellä olevalle tavoitekaudelle vuoteen 2050 asti. Päästökauppajärjestelmää on laajennettava uusille sektoreille ja lentoliikenteen päästökauppaa on laajennettava kansainvälisellä sopimuksella globaaliin lentoliikenteeseen. Päästökaupan laajentaminen ei ole itsetarkoitus, vaan sen laajentamisella on oltava selviä ilmasto- tai taloushyötyjä. EU:ssa maankäyttösektoria on kehitettävä siten, että maankäytön hiilinielu vahvistuu. Akavan mielestä EU:n on laadittava uskottava toimintamalli vuoden 2050 päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi. EU:n alueella toimivien yritysten investointipäätösten tekeminen edellyttää varmuutta pitkän aikavälin toimintaympäristöstä.

EU:n vuoden 2030 päästötavoite pitää päivittää 1,5 asteen tavoitteen mukaiseksi. Tämän vuoksi EU:n tavoitteita ja mekanismeja on päivitettävä myös päästökauppa- ja taakanjakosektorilla. Päästöoikeuksien ilmaisjakoa voidaan edelleen toteuttaa toimialoilla, joilla on merkittävä hiilivuotoriski. EU:n ilmastopolitiikka ja erityisesti päästökauppa voivat vaikuttaa hiilivuotoriskin kasvamiseen. EU:n on tutkittava

ja valmisteltava keinoja, joilla hiilivuotoa voidaan ehkäistä. Näitä keinoja voivat olla esimerkiksi hiilitullit tai hiilivero tuotteille, joita tuodaan EU:n ulkopuolelta.

OIKEUDENMUKAINEN SIIRTYMÄ

EU:n on luotava ilmastonmuutoksen oikeudenmukaisen siirtymän suositukset, joilla jäsenmaita kannustetaan ottamaan huomioon ilmastotoimien vaikutukset ihmisten elinolosuhteisiin sekä fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Monilla toimialoilla hiilineutraalius edellyttää uutta osaamista ja uudelleen kouluttautumista. EU:n on luotava oikeudenmukaisen siirtymän tueksi eri politiikkalohkot kattavat suositukset sekä kattava ohjelma uudelleen kouluttautumisen ja jatkuvan oppimisen järjestämiseksi.

2050

**EU:n on saavutettava
hiilineutraalius selvästi ennen
vuotta 2050.**

Akavan ilmastopoliittiset tavoitteet EU-politiikassa

1. EU:n on saavutettava hiilineutraalius selvästi ennen vuotta 2050.
2. Päästökauppajärjestelmässä vähennystavoitteita on kiristettävä vuosille 2021–2030.
3. Päästökauppajärjestelmää on laajennettava uusille sektoreille. Lentoliikenteen päästökauppaa on laajennettava.
4. EU:n tavoitteita taakanjakosektorin päästövähennystavoitteiksi on uudistettava vastaamaan 1,5 asteen tavoitetta vuoteen 2050 mennessä.
5. EU:n on laadittava oikeudenmukaisen siirtymän suositukset sekä ohjelma jatkuvan oppimisen järjestämiseksi.
6. EU:n on otettava kiertotalouden edistäminen osaksi ilmastopoliitiikan kokonaisuutta.

Suomen ilmastopolitiikka

Suomen ilmastopolitiikkaa on linjattu ilmastolaissa, valtioneuvoston energia- ja ilmastostrategiassa⁴, sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa⁵. Akavan mielestä Suomen energia- ja ilmastostrategia on päivitettävä uusilla, 1,5 asteen tavoitteen mukaisilla, toimenpiteillä. Uudesta ilmastostrategiasta on luotava entistä laajempi; sen on katettava kaikki hallinnonalat ja laadinnan ohjaus on siirrettävä valtioneuvoston kansliaan.

Akavan mielestä Suomen ilmastopolitiikan ohjauksen on perustuttava markkinaehtoisuuteen. Markkinaehtoisuudella tarkoitetaan päästöjen vähentämistä siten, että päästöille muodostuu päästöjen hinnoittelua varten luoduilla markkinoilla hinta, joka kohdistuu päästöjen lähteeseen. Päästökauppajärjestelmä toimii markkinaehtoisesti. Päästökaupan ulkopuolella päästöjen hinta ei muodostu markkinoilla, vaan erityisesti verotuksen kautta. Hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymistä voidaan tukea myös uudistamalla verojärjestelmää. Esimerkiksi Sitra on tehnyt esityksen kestävä kehityksen verouudistukseksi. Suomen ilmastopoliittiset toimenpiteet on valittava pyrkien kansantaloudellisesti kustannustehokkaisiin päästövähennyksiin.

ILMASTOPOLITIikkaa ENERGIASEKTORILLA

Suomen nykyisenä pitkän aikavälin tavoitteena on, että energiajärjestelmä muuttuu hiilineutraaliksi ja perustuu vahvasti uusiutuviin energianlähteisiin.

Tavoitteen toteuttamiseksi Suomi on päättänyt mm. tuontiöljyn energiankäytön puolittamisesta vuoteen 2030 mennessä, kivihiilen energiankäytöstä luopumisesta vuoteen 2030 mennessä, puupohjaisen energian lisäämisestä, biokaasun edistämisestä sekä uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähkön ja lämmön tuotannon tukien kehittämisestä.

Energiantuotannossa keskeisimmät keinot uusien tiukempien päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi liittyvät fossiilisten polttoaineiden käytön lopettamiseen sekä uusiutuviin ja biopolttoaineisiin siirtymiseen suunniteltua nopeammalla aikataululla.

Energiaturpeen käyttö vähenee oleellisesti markkinaehtoisesti päästökaupan myötä. Turpeella on kuitenkin toisena kotimaisena polttoaineena, puupolttoaineen lisäksi, oleellinen merkitys toimitus- ja huoltovarmuuspolttoaineena.

Akavan mielestä keskeisiä keinoja energiajärjestelmän hiilineutraaliustavoitteen toteuttamiseksi ovat:

- Tuontiöljyn energiakäytön vähentämisen vauhdittaminen
- Turpeen käytön hallittu alasajo energian tuotannossa
- Uusiutuvien energiantuotantomuotojen käyttöönoton nopeuttaminen
- Energiatehokkuuden parantaminen
- Energian varastoinnin käyttöönoton nopeuttaminen
- Älyverkkojen hyödyntäminen
- Kulutusjoustojen hyödyntämisen vauhdittaminen.⁶

Uusiutuvien energiantuotantomuotojen käytön lisäämiseksi on parannettava edellytyksiä rakentaa eri mittaluokan tuotantoa. Tarvitsemme paitsi suuren mittaluokan tuotantoa, myös hajautettua pientuotantoa. Energiantuotantojärjestelmän uudistamista on edistettävä verotuksen ja sääntelyn avulla. Akavan mielestä uusiutuvan energiantuotannon käyttöönoton vauhdittamiseksi on kehitettävä päästöjen talteenoton järjestelmiä, lisättävä energian varastoinnin järjestelmiä ja käynnistettävä sähkömarkkinoiden kehittäminen hajautettujen resurssien ja älykkäästi ohjattavien laitteiden markkinoille saamiseksi.

ILMASTOPOLITIIKAA MUILLA SEKTOREILLA

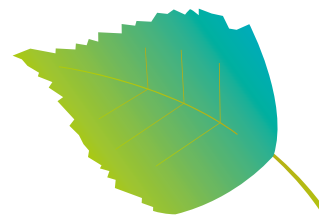
Merkittävä osa päästökaupan ulkopuolisen sektorin päästöistä syntyy kuluttamisesta, liikkumisesta, rakennuskohtaisesta lämmityksestä ja ruokavalinnoista. Energia- ja materiaalitehokkuuden lisäämisessä koulutuksella ja tiedon lisäämisellä on keskeinen merkitys. Taakanjakosektorin päästövähennystoimia suunniteltaessa on pyrittävä kustannustehokkuuteen. Ilmastotoimia tehtäessä on vältettävä elinkeinoelämän toimintaedellytysten vaikeuttamista.

Nykyisessä energia- ja ilmastostrategiassa asetetaan merkittävimmät päästövähennystavoitteet liikenteelle. Liikenteestä on saavutettavissa suurimmat päästövähennykset, sillä se edustaa n. 40 prosenttia taakanjakosektorin päästöistä. Liikenteen osalta energia- ja ilmastostrategiassa on asetettu 50 prosentin vähennystavoite vuodelle 2030 verrattuna vuoteen 2005. Tämä tavoite ei kuitenkaan tule riittämään, kun kansallista hiilineutraalisuustavoitetta kiristetään.

Liikenteessä tarvitaan merkittäviä muutoksia yhdyskuntasuunnitteluun, joukkoliikenteen käyttöön, polttoaineisiin ja käyttövoimaan. Tarvitaan merkittävästi lisää sähköautojen latausasemia sekä muita liikenteen energiankulutusta vähentäviä toimia. Digitalisaation mahdollisuudet liikenteen päästöjen vähentämiseksi on hyödynnettävä mahdollisimman hyvin. Taakanjakosektorilla erityisesti kustannuksia aiheuttavia toimia ovat liikenteen biopolttoaineiden osuuden nostaminen ja sähkökäyttöisten autojen määrän nostaminen. Nykyisillä toimilla tavoitteita on vaikea saavuttaa, ellei teknologia muutu merkittävästi

**Ilmasto-
politiikan on
perustuttava
markkina-
ehtoisuuteen.**

nykyistä edullisemmaksi. Erilaisia vaihtoehtoisia polkuja tavoitteeseen pääsemiseksi on laadittu mm. Sitran päästövähennysten kustannustehokkuutta koskevassa selvityksessä. Akavan mielestä liikenteen päästöjä on vähennettävä kattavalla ohjelmalla ja markkinaehtoisilla mekanismeilla siten, että hiilineutraalius voidaan saavuttaa vuonna 2040. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöille on luotava asteittain vahvistuva hintaohjaus verotuksen avulla.

Rakennusten ja rakentamisen kasvihuonekaasupäästöihin vaikuttavat erityisen paljon energiatehokkuus. Rakentamisessa on edistettävä energiatehokkaita rakennustapoja ja puurakentamista esimerkiksi luomalla säännöksiä, jotka rajoittavat rakennusten hiilijalanjälkeä. Korjausrakentamisessa mahdollisuudet ovat uudisrakentamista laajemmat. Korjausrakentamisessa on luotava uudet kannusteet energiaremonttien tekemiseen.

Maatalouden ja maankäytön osalta nykyiset tavoitteet on asetettu matalammalle. Jatkossa myös maataloussektorille on asetettava muiden sektoreiden kanssa yhteismitallisia hiilineutraaliuuteen liittyviä vähennystavoitteita. Hiilinielujen kehittämisen potentiaali on tässä merkittävä. Nopein ja tehokkain tapa päästöjen alentamiseen maataloudessa tuotantoa vähentämättä ovat turvemaihin kohdistuvat toimenpiteet.⁷ Kaikkiaan turvepeltoja on Suomessa noin 250 000 hehtaaria.

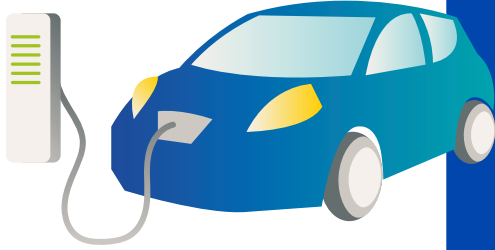
Suomen on edistettävä toimia, jotka tukevat kiertotalouden periaatteiden vahvistumista kuluttamisessa ja tuotannossa. Suomella on mahdollisuus toimia kiertotalouden edelläkävijänä. Kuluttajalle yksi helpoin käytännössä toteuttava toimenpide materiaalikierron vahvistamiseksi on ruokahävikin pienentäminen. Kotitalouksien ruokahävikki on arviolta 120–160 miljoonaa kiloa vuodessa. Akavan mielestä ruokahävikkiä on vähennettävä puoleen nykyisestä vuoteen 2030 mennessä.

Metsien tuotantopotentiaalin kasvaessa myös hakkuupotentiaali kasvaa ja samalla luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen edellyttää, että olemassa olevia monimuotoisuuden edistämiskeinoja parannetaan. Akava näkee, että hakkuumääriä olennaisempaa on, että puun jalostusta suunnataan selaisiin tuotteisiin, jotka sitovat hiiltä elinkaarensa aikana mahdollisimman pitkään. Puun jalostusastetta on kasvatettava selvästi nykyisestä ja suunnattava sitä etenkin rakennusmateriaaliksi.

Nuoret ovat ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta merkittävässä asemassa. Nuorilla on erityisesti oikeus tulla kuulluksi ilmastonmuutokseen liittyvässä päätöksenteossa ja nuorten huoli on otettava vakavasti. Akava pyrkii tarjoamaan nuorille tapoja tulla kuulluksi ja mahdollisuuksia osallistua ilmastotoimiin työpaikoilla ja oppilaitoksissa. Akavan mielestä kaikilla koulutusasteilla on lisättävä ilmastonmuutokseen liittyvää opetusta. Ilmastonmuutoksen torjunta edellyttää yhteiskunnassa laajoja kuluttajakäyttäytymiseen ja tuotantotapoihin liittyviä muutoksia. Yhteiskunnan muutoksessa myös medialla on merkittävä vastuu virheettömän ja tieteelliseen tutkimukseen perustuvan ilmastonmuutokseen liittyvän tiedon välittämisessä.

ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMINEN

Sopeutuminen on tärkeä osa ilmastopolitiikan kokonaisuutta. Sopeutumisen edistämiseksi meidän on luotava toimintamalleja esimerkiksi rakennettujen alueiden suojaamiseksi vesivahingoilta mm. merenpinnan nousun vuoksi. Maatalouden osalta muutokset liittyvät satovahinkojen lisääntymiseen ja viljelyn edellytysten muutoksiin. Metsätalouteen vaikuttavat mahdolliset lumettomat talvet, jotka hankaloittavat puun korjuuta. Ilmastotoimenpiteitä on ryhdyttävä seuraamaan ja päivittämään entistä tiheämmällä aikataululla ja korkeammalla prioriteetilla. Akava esittää, että hallitus, tehdessään vuosittain julkisen talouden suunnitelmaa kehyskaudelle laatii samalla arvion ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen toteutumisesta sekä taloudellisista riskeistä. Valtioneuvoston on ohjattava käytettävissä olevia resursseja nykyistä joustavammin hallinnonalojen välillä siten, että ilmastopolitiikka saadaan nykyistä paremmin resursoitua ja ohjattua. Ilmastonmuutoksen johtamisen kehittämiseksi laaditaan valtioneuvoston kanslian johdolla Suomen ilmasto-ohjelma, jota päivitetään säännöllisin väliajoin.

2040

Liikenteen päästöjä on vähennettävä niin, että hiilineutraalius voidaan saavuttaa vuonna 2040.

1/2

Suomalaisten kotitalouksien ruokahävikki on 120–160 milj. kiloa vuodessa. Hävikkiä tulisi vähentää puoleen vuoteen 2030 mennessä.

Akavan tavoitteet Suomen ilmastopolitiikassa

1. Suomen päästötavoitteiden kiristyessä kansallinen energia- ja ilmastostrategia on päivitettävä ja hyödynnettävä markkinaehtoisuuteen perustuvia toimenpiteitä.
2. Päästöjen vähentämiseksi energiasektorilla on nopeutettava uusiutuvien energiantuotantomuotojen käyttöön-ottoa.
3. Uusiutuvan energiantuotannon käyttöönoton vauhdittamiseksi on kehitettävä päästöjen talteenoton järjestelmiä, lisättävä energian varastoinnin järjestelmiä ja mahdollistettava älykkäitä sähköverkoja valtakunnallisesti.
4. Sähköjärjestelmää on uusittava siten, että hajaautetun energijärjestelmän mahdollisuuksia energiantuotannossa voidaan hyödyntää.
5. Liikenteen päästöjä on vähennettävä kattavalla ohjelmalla ja markkinaehtoisilla mekanismeilla siten, että hiilineutraalius voidaan saavuttaa vuonna 2040.
6. Maataloussektorille on asetettava muiden sektoreiden kanssa yhteismitallisia hiilineutraaliuuteen liittyviä vähennystavoitteita. Toimia on etsittävä erityisesti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uuden ohjelmakauden mekanismien avulla.
7. Puun jalostusastetta on Suomessa kasvatettava selvästi siten, että puuta jalostetaan nykyistä enemmän pitkäkestoisiin hyödykkeisiin, esim. rakennusmateriaaliksi.
8. Ruoan ilmastovaikutuksia tulee pienentää mm. vähentämällä ruokahävikkiä. Ruokahävikkiä on vähennettävä puoleen nykyisestä vuoteen 2030 mennessä.
9. Kiertotalouden tiekartta on toteutettava osana Suomen ilmastopolitiikkaa.
10. Ilmastokasvatusta vahvistetaan varhaiskasvatuksessa ja eri koulutusasteilla.
11. Koulutusjärjestelmää on uudistettava siten, että ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyviä tutkimukseen perustuvia sisältöjä kehitetään eri koulutusasteille ja eri oppiaineisiin. Ilmastonmuutoksen torjunnasta on tehtävä kanslaistaito. Kaikkien korkeakouluista valmistuvien on hallittava ilmastonmuutoksen perusteet.
12. Ilmastonmuutoksen johtamisen kehittämiseksi laaditaan valtioneuvoston kanslian johdolla kansalaisia osallistaen Suomen ilmasto-ohjelma, jota päivitetään säännöllisin väliajoin.

Ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuus

Kansallisessa ilmastopolitiikan suunnittelussa palkansaaajien, ja laajemmin kansalaisten, asema muuttuvassa ympäristössä on jätetty laajalti vaille riittävää huomiota. Kansallisesti merkittävään ilmastotoimien suunnitteluun kuuluu kuitenkin myös laajempi kansalaisten osallistaminen laajakantoisiin ja syvälle yhteiskuntaan vaikuttavien toimenpiteiden suunnitteluun.

Ilmastotoimien suunnittelussa on tärkeää, että kansalaiset osallistetaan ja innostetaan aitoon vuorovaikutukseen. Ilmastasioista on viestittävä selkeästi ja pitkäjänteisesti.⁸ Ilmastopolitiikan on oltava ennustettavaa, jotta yritysten ja kansalaisten tulevaisuuden suunnittelu olisi mahdollisimman helppoa. Epävarmuus esimerkiksi liikenteen kustannuksista ja energiaveroista vähentää elinkeinoelämän ja kansalaisten taloudellista toimeliaisuutta.

Taloudellisilla ohjauskeinoilla on voitava ohjata kulutusta ilmaston kannalta kestävämpiin vaihtoehtoihin. Kansalaisille on luotava mahdollisuus vertailla helposti markkinoilla olevien tuotteiden ja palvelujen hiilijalanjälkeä. Ilmastomuutokseen liittyvät toimenpiteet on tehtävä mahdollisimman kustannustehokkaasti ja kuluttajille aiheutuva rasitus on jaettava tasaisesti siten, että heikoimmassa asemassa olevien toimeentulo voidaan turvata.

Ilmastopolitiikan suunnittelussa ja toteutuksessa on kiinnitettävä enemmän huomiota ilmastotoimien vaikutusten oikeudenmukaisuuteen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä:

- Kansalaisten yhdenvertaisuuteen
- Palkansaaajien asemaan
- Yritysten toimintaedellytyksiin
- Työelämän ja elinkeinojen muutoksiin

Akava esittää, että kansallisen ilmastopolitiikan suunnitteluun otetaan mukaan entistä laajemmin kansalaisyhteiskunnan toimijat kuten työmarkkinajärjestöt.

Osallistavan ilmastopolitiikan edistämiseksi työpaikoilla on lisättävä työnantajien ja työntekijöiden välistä vuoropuhelua työpaikkojen toimenpiteistä päästöjen vähentämiseksi. On luotava yhteistointitarakenne, jonka puitteissa työpaikoilla sovitaan, minkälaisia ilmastotoimia työpaikoilla tehdään.

Akava näkee, että on tärkeää luoda ilmastokeskustelun malli, jolla vuoropuhelua ilmastotoimista voidaan työpaikalla käydä. Tämä voidaan kirjata esimerkiksi yhteistoimintalakiin. Yhteistyöllä voidaan löytää toimivia työpaikkatason käytäntöjä ja ratkaisuja ilmastotoimiksi. Henkilöstön osallistamisen avulla voidaan sitouttaa työpaikkatason ilmastotoimiin. Näin luodaan entistä paremmat edellytykset kestävien ratkaisujen löytämiseksi.

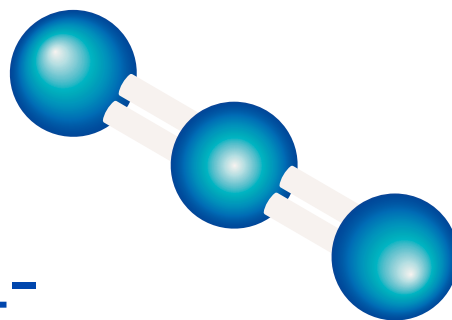
Ilmastomuutoksen seurauksena yhteiskunnan rakenteet muuttuvat eri tavoin. Ilmastotoimia suunniteltaessa on tärkeää turvata luottamus tulevaisuuteen.

**Kaikki on
innostettava
ja osallistet-
tava mukaan
ilmasto-
työhön.**

Akavan oikeudenmukaisuus- tavoitteet

1. Ilmastopolitiikan suunnittelussa ja toteutuksessa on kiinnitettävä enemmän huomiota ilmastotoimien vaikutusten oikeudenmukaisuuteen. Toimenpiteet on tehtävä kustannustehokkaasti ja heikoimmassa asemassa olevien toimeentulo on turvattava.
2. Kansalaisille on luotava mahdollisuus vertailla helposti markkinoilla olevien tuotteiden ja palvelujen hiilijalanjälkeä.
3. Ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen toteutumisesta on laadittava arvio, johon päivitetään uudet toimenpiteet, sekä arvioidaan seuraavia kustannuksia ja niiden vaikutusta kestävyysvajeeseen.
4. Kansallisen ilmastopolitiikan suunnitteluun on otettava mukaan entistä laajemmin kansalaisyhteiskunnan toimijoita kuten työmarkkina- ja kansalaisjärjestöjä.
5. On luotava työpaikoille ilmastokeskustelun malli, jolla työnantaja ja henkilöstön edustaja voivat käydä keskustelua työpaikan ilmastotoimista. Tämä voidaan kirjata esimerkiksi yhteistoimintalakiin.

Innovaatiot ilmastonmuutoksen torjunnassa

Ilmastonmuutokseen hillintään liittyy runsaasti mahdollisuuksia. Uusilla innovaatioilla voidaan mahdollistaa entistä vaikuttavampaa ilmastopolitiikkaa. Ilmastonmuutoksen ratkaisemiseen liittyvät innovaatiot voivat luoda uusia merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisille yrityksille ja toimia merkittävänä talouskasvun lähteenä. Menestyäkseen ilmastonmuutokseen liittyvässä innovaatiotoiminnassa, Suomessa tarvitaan kuitenkin merkittäviä panostuksia innovaatiotoimintaan.

Panostuksia tarvitaan mm. seuraavien alojen innovaatiotoiminnassa:

- Hiilen talteenotto ja varastointi
- Biopolttoaineet ja -materiaalit
- Älyverkot ja energian varastointi
- Hiiletön teräs ja betoni
- Puurakentaminen ja puun uudet käyttökohteet
- Hiilen sitominen maatalousmaahan

Suomessa tehdään laajasti resurssitehokkuuteen ja ilmastonmuutokseen liittyvää innovaatiotoimintaa. Pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymistä on edistettävä, jotta uudet innovaatiot voivat menestyä myös kansainvälisesti. Akava edellyttää merkittäviä panostuksia yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja julkisten tutkimuslaitosten tutkimusrahoitukselle samoin kuin yrityksille suunnattuihin TKI-avustuksiin. Akava esittää, että korkeakoulujen perusrahoitus saatetaan kansainvälisesti kilpailukykyiselle tasolle. Yritysten kansainvälistymisen tukemiseksi on luotava kattava myynti- ja markkinointia tukeva järjestelmä.

Metsäosaaminen on yksi Suomen tärkeimmistä osaamiseen ja innovaatiotoimintaan liittyvistä osaamisalueista. Metsät toimivat hiilinieluinä ja niitä tarvitaan enemmän, myös globaalisti. Metsäpohjaisen biomassan hyötykäyttöä on pystyttävä lisäämään. Puusta voidaan valmistaa sekä biohajoavia että biohajoamattomia materiaaleja ja korvata esimerkiksi tekstiiliteollisuudessa sellusta valmistetuilla uusilla kuiduilla puuvillaa, jonka kasvatuksessa kuluu valtavasti vettä ja torjunta-aineita.

Suomen innovaatiotoiminnan näkökulmasta erityäin kiinnostavia uusia tai kehitysasteella olevia ilmastonmuutokseen liittyviä ratkaisuja on useita niin energiantuotannossa kuin liikenteeseen ja elintarvikkeisiin liittyen. Ilmastopolitiikkaan liittyvää innovaatiotoimintaa voidaan rahoittaa mm. päästöoikeuksien huutokauppatuloilla. Tulevaisuudessa päästökaupasta saatavista huutokauppatuloista puolet pitää suunnata ilmastonmuutoksen innovaatiotoimintaan ja puolet kehitysyhteistyöhön ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviin hankkeisiin.

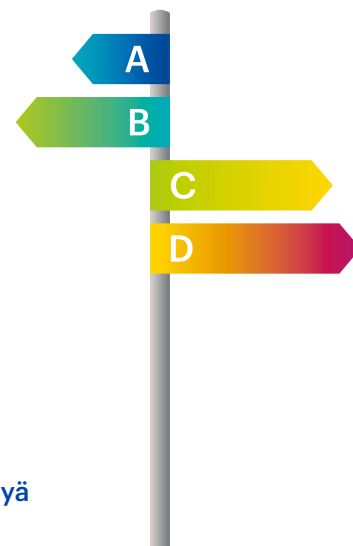
Metsäpohjaisen biomassan hyötykäyttöä on lisättävä.

As Oy Jyväskylän Puukuokka.
Suunnittelija / valmistaja: OOPEAA. © Mikko Auerniitty.

Akavan tavoitteet innovaatioista ilmastonmuutoksessa

1. Pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymistä ja osaamisen vientiä on edistettävä uusilla toimintamalleilla sekä kattavalla myynti- ja markkinointistrategialla.
2. Energiatehokkuutta ja ympäristöystävällisyyttä edistävien pienten ja keskisuurten yritysten myyntiä ja vientiä on tuettava nykyistä tehokkaammin.
3. Julkisia hankintoja on käytettävä nykyistä voimakkaammin ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvien tavoitteiden edistämiseen, kuten esimerkiksi puurakentamisen edistämiseen.
4. Korkeakoulujen perusrahoitus on saatava kansainvälisesti kilpailukykyiselle tasolle.
5. Metsäpohjaisen biomassan hyötykäyttöä on lisättävä.
6. Uusia ilmastonmuutokseen liittyviä innovaatiota kehittäviä yrityksiä on tuettava kansainvälisiä markkinoita haettaessa.
7. Päästökaupasta saatavista huutokauppatuloista puolet pitäisi suunnata ilmastonmuutoksen innovaatiotoimintaan ja puolet kehitysyhteistyöhön ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviin hankkeisiin.

Verotus ja yritystuet ilmastopolitiikassa

Energiaveron palautusjärjestelmä ei ole parantanut teollisuuden kilpailukykyä odotusten mukaisesti. Nykyinen järjestelmä vähentää kannustimia etsiä vähäpäästöisempiä ratkaisuja. Akavan mielestä energiaveron palautusjärjestelmää on kehitettävä siten, että sitä myönnetään teollisuuslaitosten resurssitehokkuutta ja päästövähennyksiä tuottaviin investointeihin.

Energiaveron palautusjärjestelmän tavoitteena on ollut parantaa energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä vähentää hiilidioksidipäästöjä, joten epäsuoria kustannuksia teollisuudelle on siksi kompensoitu. Palautusjärjestelmästä on muodostunut satojen miljoonien eurojen yritystuki.

EU:n päästökaupan kompensatiojärjestelmän tavoitteena on ollut korvata teollisuudelle päästöoikeuksien kallistumisesta johtuva sähkön hinnan nousu. Työ- ja elinkeinoministeriön 6.3.2019 julkaiseman virkamiesraportin mukaan energiaintensiiviselle teollisuudelle myönnettävä päästökauppakompensaatio ei vastaa tarkoitustaan, sillä siihen ei sisälly kannustinta kehittää toimintaa. Akava näkee, että järjestelmää on kehitettävä kustannustehokkaammaksi ja vaikuttavammaksi. Tukea on suunnattava uuden teknologian investointeihin ja innovatiivisiin hankkeisiin, joilla edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian teknologioiden käyttöönottoa. Tukia muutettaessa on pyrittävä välttämään teollisuuden kilpailuvyyn heikentymistä ja pyrittävä EU-tason ratkaisuun kompensaaion lopettamisesta. Akavan mielestä yritystukijärjestelmää on uudistettava siten, että painopistettä siirretään pois huonosti kohdistuvista ja säilyttävistä tuista sellaisiin tukiin, jotka edistävät uusiutumista ja innovaatioita sekä hiilinielujen kasvattamista. Yritystukien keskeisimpänä tavoitteena tulee olla osaamiseen perustuvan kasvun ja uuden työn edistäminen sekä teollisuuden kilpailuvyyn parantaminen. Yritystukijärjestelmän uudistamiselle on varattava tarkoituksenmukainen siirtymäaika.

Akavan verotus- ja yritystukitavoitteet

1. Verotusta on uudistettava tukemaan siirtymää hiilineutraaliin yhteiskuntaan.
2. Yritystukia on suunnattava uuden teknologian investointeihin ja innovatiivisiin hankkeisiin, joilla edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä.
3. Energiaveron palautusjärjestelmää on kehitettävä siten, että sitä myönnetään teollisuuslaitosten resurssitehokkuutta ja päästövähennyksiä tuottaviin investointeihin.
4. Teollisuuden päästökauppakompensatiosta tulee luopua.

Kehitysyhteistyö ilmastopolitiikan tukena

Kehitysyhteistyössä on vahvistettava toimia, joilla parannetaan laajemmin kehitysmaiden ihmisten elinolosuhteita ja ehkäistään ilmastopakolaisuutta. Keskeiseksi toimintalinjaksi tulee nostaa IPCC 1,5 asteen raportissa mainitut ”ilmastollisesti kestävät kehityspolut”, mikä köyhimpien kehitysmaiden kohdalla tarkoittaa sopeutumistoimia ja yhteiskuntien resilienssin vahvistamista.

Luonnonvarojen kestäväällä käytöllä voidaan vahvistaa ruokaturvaa, puhtaan veden saantia ja uusiutuvan energian käyttöä. Hiilinielujen vahvistamiseksi kehitysyhteistyövaroja on suunnattava ilmastollisesti kestäväen maatalouden tukemiseen sekä metsäkadon torjuntaan, agroforestryyn, metsitysprojekteihin, metsäpalontorjuntaan ja sellaiseen koulutukseen kehitysmaissa, joka tähtää uusiutuvien luonnonvarojen ml. puun kestäväen käyttöön. Tätä politiikkaa Suomen on ajettava myös globaalisti kaikilla foorumeilla.

Nykyisten globaalien väestöennusteiden mukaan maapallon väestönkasvu keskittyy lähes yksinomaan Afrikkaan. Suomen kehitysyhteistyötä on entistä enemmän suunnattava tukemaan eri Afrikan maiden kehittymistä edistämällä erityisesti tyttöjen kouluttautumista⁹. Suomalaisella osaamisella on luotava koulutusjärjestelmiä, joita voidaan hyödyntää kehitysväestössä maissa ja kehitysmaissa.

Akavan mielestä kehitysyhteistyössä on painotettava enemmän ilmastomuutokseen sopeutumista ja siihen liittyviä toimenpiteitä. Ilmastorahoituksen kokoa on kasvatettava osana Suomen kehitysyhteistyötä.

Akavan kehitysyhteistyötavoitteet

1. Kehitysyhteistyössä on vahvistettava toimia, joilla parannetaan kestävämmän kehitysmaiden ihmisten elinolosuhteita.
2. Kehitysyhteistyövaroja on suunnattava ilmastollisesti kestäväen maa- ja metsätalouden edistämiseen, metsäkadon torjuntaan, metsitysprojekteihin, metsäpalontorjuntaan ja sellaiseen koulutukseen, joka tähtää uusiutuvien luonnonvarojen, ml. puun kestäväen käyttöön.
3. Kehitysyhteistyövaroja on kohdennettava ruokaturvan parantamiseen ja maaperän hiilinielujen kasvattamiseen.
4. Kehitysyhteistyössä on vahvistettava kestävien energiaratkaisujen käyttöönottoa, jätehuollon kehittämistä ja energiatehokkuuden parantamiseen liittyviä hankkeita.
5. Kehitysmaiden koulutusjärjestelmiä on vahvistettava ja erityisesti tyttöjen osallistumista koulutukseen on entisestään lisättävä.

Viitteet

1. Ks. Ilmastolaki (609/2015), <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150609>.
2. Kahdeksan eduskuntapuolueen ilmastolinjaukset, https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/kahdeksan-eduskuntapuoluetta-paatti-yhteisista-ilmastopolitiikan-tavoitteista.
3. Päästökauppajärjestelmään kuuluvat suuret teollisuuslaitokset, yli 20 MW:n energiantuotantolaitokset ja EU:n sisäinen lentoliikenne. Merkittävimmät EU:n taakanjakopäätöstä koskevat alat, eli ns. taakanjakosektori, ovat liikenne, rakennusten erillislämmitys, maatalous, jätehuolto sekä teollisuuskaasut. Ulkopuolella on mm. maankäyttö.
4. Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030, <https://valtioneuvosto.fi/documents/1410877/3506436/Valtioneuvoston+selonteko+kansallisesta+energia-+ja+ilmastostrategiasta+vuoteen+2030.pdf>.
5. Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030 – Kohti ilmastoviisasta arkea, <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80703>.
6. Ks. myös Älyverkkotyöryhmän raportti, (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 33/2018), <https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-346-7>.
7. Ks. Maatalous- ja LULUCF-sektorien päästö- ja nielukehitys vuoteen 2050, (Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 20/2019), <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161408>.
8. Osallistamisen merkitys ilmastopolitiikassa, (Suomen ilmastopaneeli Policy Brief 1/2019), https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2019/03/Ilmastopaneeli_Policy-brief_osallistaminen-ilmastopolitiikassa_FINAL_.pdf.
9. Ks. Ulkoministeriön kehityspolitiikan tulospöytäkirja, jossa tuodaan esiin globaalin oppimisen haasteita, s. 80, <https://um.fi/documents/35732/0/Kehityspolitiikan+tulospöytäkirja+2018+%281%29.pdf/d47fd092-b470-ca44-6d49-22a57bb0c5d0>.

Akava pitää tärkeänä,
että Suomessa sovitaan
laajalla yhteistyöllä ja
oikeudenmukaisesti toimet,
joiden avulla Pariisin
ilmastosopimuksen tavoitteet
saavutetaan. On tärkeää,
että palkansaajat ovat
ilmastopolitiikan suunnittelussa
mukana.

Akavan ilmastolinjauksissa
on kuvattu Akavan
ilmastopolitiikan tavoitteet
ja periaatteet. Linjauksia
päivitetään tarpeen mukaan.

